

Рисунок 5. Структура чеків магазину за сумою

глянемо структуру даного розподілу: – 20 грн.; 20 – 50 грн.; 50 – 100 грн.; 100 – 300 грн.; 300 – 500 грн.; < 500 грн.

Рисунок 5. вказує на те, що 80% кількості чеків мають суму в межах від 2 до 50 грн., це досить незначна сума. Ситуація, що склалась вказує на те, що більшість покупців йде з товаром на невелику суму, тобто в кошику виявляються основні, необхідні товари, а імпульсні, з якими покупець так і не зустрівся в магазині, залишаються лежати на полицях. Це вказує на те, що товарні групи та товари в магазині розташовані не оптимально. Можливо потрібно зробити перестановку обладнання і збільшити «золотий трикутник» магазину, або змінити викладку імпульсних товарів, щоб вони привертали увагу покупців і стимулювали до купівлі. Це можна зробити за допомогою додаткового підсвічування товарів або яскравих POS-матеріалів, які будуть привертати увагу відвідувачів. Також товари, що користуються зниженим попитом (канцтовари, хімія, овочі та фрукти, безалкогольні напої) можна розмістити ближче до касової зони і відвідувачі стоячи в черзі зможуть ознайомитись з ними і прийняти рішення про купівлю.

Висновки

Отже, для оцінки ефективності використання торговельної площі та привабливості торговельного залу існує значна кількість показників кожен з яких характеризує

окрему складову організації торговельної діяльності підприємства, в тому числі його планування, облаштування, місцезнаходження. Оцінку ефективності використання торговельної площі розглянуто на прикладі ПП Шевчук О.А. (магазин «Шкільний»), результати якої свідчать про те, що площа «золотого трикутника» магазину є незначною і становить 2,99 м²; в середньому за день магазин обслуговує клієнтів на 230–250 чеків; середній коефіцієнт розподілу складає 0,45 це означає, що значна кількість чеків містить в собі один – три товари; середній час перебування покупців в магазині 15 хв.; відсоток людей, які здійснили покупки, від загальної кількості відвідувачів складає 94%; 80% кількості чеків мають суму в межах від 2 до 50 грн.

Для оптимальної роботи магазину власникам потрібно враховувати досліджені показники та чинники, що на них впливають і проектувати торгові зали, які будуть максимально зручними для роботи обслуговуючого персоналу та спонукатимуть потенційних клієнтів до високої купівельної активності.

Список використаних джерел

1. Апопій В.В. Організація торгівлі: підручник / В.В. Апопій, І.П. Міщук, В.М. Ребицький, – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 616 с.
2. Канаян К. Мерчандайзинг: навчальний посібник / К. Канаян, Р. Канаян, – М.: РИП-Холдинг, 2006. – 224 с.

УДК 658.14:65.012.8

Н.О. ПАНИКА,
студентка Київського національного університету технологій та дизайну
І.О. ТАРАСЕНКО,
д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну

Формування системи управління фінансовою безпекою підприємства

В статті розглянуто сутність поняття «фінансова безпека підприємства» та проаналізовано сучасні підходи до його трактування. Узагальнено методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємств. Розглянуто процес формування системи фінансової безпеки підприємств та запропоновано заходи з її реалізації в сучасних умовах.

Ключові слова: фінансова безпека, система управління фінансовою безпекою підприємства, ліквідність, платоспроможність, інтегральні показники.

Н.А. ПАНИКА,
студентка Київського національного університету технологій і дизайну
И.А. ТАРАСЕНКО,
д.э.н., профессор, заведующий кафедры финансов и финансово-экономической безопасности
Киевский национальный университет технологий и дизайна

Формирование системы управления финансовой безопасности предприятия

В статье рассмотрена сущность понятия «финансовая безопасность предприятия» и проанализированы современные подходы к его трактовке. Обобщены методические подходы к оценке финансовой безопасности предприятий. Рассмотрен процесс формирования системы финансовой безопасности предприятий и предложены меры по ее реализации в современных условиях.

Ключевые слова: финансовая безопасность, система управления финансовой безопасности предприятия, ликвидность, платежеспособность, интегральные показатели.

N. PANIKA,
student Kiev National University of Technology and Design
I. TARASENKO,
doctor of economics, professor, head of Department Kiev National University of Technology and Design

Formation of a control system of financial safety of the enterprise

The essence of the concept «financial safety of the enterprise» is considered in the article and modern approaches to its treatment are analyzed. Overview methodological approaches to the assessment of financial security. Process of forming of system of financial safety of the entities is considered and measures for its implementation in modern conditions are proposed.

Keywords: financial safety, control system of financial safety of the enterprise, liquidity, solvency, integrated indicators.

Постановка проблеми. В умовах поглиблення кризових явищ у економіці України банкрутство підприємств стає поширеним явищем. Так, з кожних ста новостворених підприємств лише чверть продовжують своє існування. Однією з визначальних причин цього є відсутність досвіду управління фінансовою безпекою підприємства.

З огляду на зазначене, формування системи управління фінансовою безпекою, орієнтованої на зниження рівня загроз у ключових фінансово-економічних сферах є одним із пріоритетних завдань, які постали перед більшістю підприємств України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Формуванню теоретичних основ управління фінансовою безпекою підприємства приділено значну увагу у працях таких вчених-економістів: Ареф'єва О. В., Барановський О.І., Бланк І. О., Єрмошенко М. М., Шелест В. В., Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Горячева К.С., Пристемський О.С., Козак Л.С., Пономаренко О. Е., Кузенко Т.Б., Єпіфанов А. О., Журавка О.С., Реверчук Н.Й., Бердар М., Єрмоленко О.А., Кракос Ю. Б., Кириченко О. А., Куцик В.І., Лаврова Ю., Шабатура Т.С., Кудрицька Ж.В., Чібісова І.В. та інші.

Незважаючи на різноплановість та глибину проведених науковцями досліджень, питання визначення

сутності фінансової безпеки підприємства, її складових, індикаторів та методичних підходів до оцінювання й досі носить дискусійний характер.

Метою даної статті є: аналіз існуючих підходів щодо визначення поняття фінансової безпеки підприємства, їх узагальнення і пошук оптимальної та найбільш повної характеристики; оцінка рівня фінансової безпеки; дослідження науково-теоретичних засад формування сучасної системи управління фінансовою безпекою підприємств, спрямованої на створення сприятливих передумов для реалізації головних фінансових інтересів власників бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Поняття «фінансова безпека» було введено у науковий обіг відносно недавно. Більш детально воно досліджувалося на макроекономічному рівні. Огляд наукових джерел з питань трактування сутності поняття «фінансова безпека підприємства» показав, що більшість учених дотримуються позиції, яка базується на визначенні фінансової безпеки держави, екстраполюючи її на мікрорівень (табл. 1) [1].

З позицій ресурсно-функціонального підходу, фінансова безпека – захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин; забезпеченість домашніх господарств, підприємств, ор-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ганізацій і установ, регіонів, галузей, секторів економіки держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання відповідних зобов'язань.

З позицій статистики, фінансова безпека – такий стан фінансової, грошово–кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, інвестиційної, митно–тарифної і фондової систем, які характеризуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю попередити зовнішню фінансову експансію, забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи і економічне зростання.

Згідно положень нормативно–правових актів фінансова безпека передбачає створення таких умов функціонування фінансової системи, за яких, по–перше, фактично відсутня можливість спрямовувати фінансові потоки в незакріплені законодавчими нормативними актами сфери їх використання і, по–друге, до мінімуму знижена можливість зловживання фінансовими ресурсами.

Проаналізувавши існуючі підходи до тлумачення сутності категорії «фінансова безпека підприємства», пропонуємо визначити це поняття як процес досягнення

Таблиця 1. Наукові підходи до визначення поняття «фінансова безпека підприємства»

Автор	Визначення поняття «фінансова безпека підприємства» – це
1	2
з позицій ресурсно–функціонального підходу	
Єпіфанов А.О., Плачтун О.Л., Домбровський В.С. [2]	здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою господарську, зокрема й фінансову діяльність, ефективно і стабільно шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їх рівень та нівелювати вплив ризиків
Мунтіян В.І. [3]	стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності бізнесу, якості управління, використання основних і оборотних засобів підприємства, структури його капіталу, норми дивідендних виплат як синтетичного індикатора поточного фінансово–господарського стану підприємства і перспектив його технологічного та фінансового розвитку
Реверчук Н.Й. [4]	захист від можливих фінансових витрат і попередження банкрутства підприємства, досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів. Саме вона є провідною й вирішальною, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є рушієм будь–якої економічної системи
Журавка О.С., Бондаренко Є.К. [5]	здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою господарську, в тому числі й фінансову діяльність, ефективно і стабільно шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів
з позицій статистики	
Бланк І. А. [6]	кількісно і якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього й внутрішнього характерів, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії й створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному й перспективному періодах
Геець В. М. [7]	захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин, забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій і установ, регіонів, галузей, секторів економіки, держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих зобов'язань. Її складовою є якість фінансових інструментів і послуг, що захищає наявних і потенційних клієнтів від негативного впливу можливих прорахунків і прямих зловживань на їх фінансовий стан, а також гарантує у разі потреби повернення вкладених коштів
Барановський О. І. [8]	ступінь захищеності фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин або рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання існуючих зобов'язань
Горячева К. С. [9]	фінансовий стан, який характеризується, по–перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством, по–друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по–третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, по–четверте, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи
згідно положень нормативно–правових актів	
Концепція фінансової безпеки України [10]	складова економічної безпеки, яка характеризує стан захищеності життєво важливих (ключових) інтересів держави, регіонів, підприємницьких структур та громадян у фінансовій сфері від впливу широкого кола негативних чинників (загроз). Основними критеріями фінансової безпеки є достатність фінансових ресурсів, їх збалансованість та ліквідність, які уможливають нормальне існування та розвиток зазначених суб'єктів економічного життя

Джерело: Узагальнено та доповнено авторами на основі аналізу зазначених праць

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

певного стану підприємства, який характеризується стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, збалансованістю фінансових інструментів та методів управління ними й забезпеченістю достатнім обсягом фінансових ресурсів, що дозволить підприємству ефективно функціонувати в сучасному і майбутніх періодах.

Під системою фінансової безпеки підприємства необхідно розуміти комплекс організаційних, управлінських, технічних, режимних, профілактичних та пропагандистських заходів, які спрямовані на кількісну реалізацію захисту інтересів суб'єкта господарювання від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Головна мета формування системи управління фінансовою безпекою підприємства полягає в забезпеченні стабільного та максимально ефективного функціонування в сучасних умовах і високий потенціал розвитку в майбутньому.

Формування системи фінансової безпеки підприємства є процесом встановлення взаємозв'язків між чітко визначеними цілями і завданнями на кожному рівні управління з орієнтацією на оптимальні шляхи реалізації управлінських рішень.

Огляд характеристик фінансової безпеки підприємства показує, наскільки багатоаспектною і складною з теоретичної та практичної позицій є ця економічна ка-

тегорія [11]. Існування різних підходів щодо визначення поняття «фінансової безпеки підприємства» значною мірою пояснюється різноманітністю цієї економічної категорії, з огляду на це, для з'ясування її змісту, основних характеристик, пропонується схема (рис. 1).

Недостатня увага до проблем фінансової безпеки підприємства може привести навіть при високій прибутковості бізнесу до того, що компанія опиниться під загрозою ворожого поглинання, з іншого боку, збільшення темпів розвитку бізнесу викликає більш високу залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування й, можливо, втрату самостійності в прийнятті управлінських рішень.

Аналіз наукової літератури показав, що в процесі оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства, науковці рекомендують враховувати такі групи показників, за допомогою яких можна було б комплексно оцінити фінансовий стан підприємства та стан його фінансової безпеки, а саме: показники майнового стану, показники ліквідності, показники платоспроможності (фінансової стійкості), показники ділової активності та показники рентабельності підприємства (табл. 2).

Основним способом забезпечення високого рівня фінансової безпеки підприємства є обґрунтоване використання методів оцінювання, як основи для

Рисунок 1. Основні характеристики фінансової безпеки підприємства [12]

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

прийняття управлінських рішень на всіх рівнях фінансового менеджменту, планування і здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства.

Методику оцінки рівня фінансової безпеки було апробовано на даних підприємства ТОВ «УкрЮгімпекс». За 10 років безперервної діяльності компанія «УкрЮгімпекс», яка є офіційним представником в Україні ВАТ «Кавдоломіт» (м. Владикавказ, Росія), зарекомендувала себе як надійний партнер з постачання доломітного борошна.

Головною метою підприємства є задоволення потреб споживачів і підвищення конкурентоспроможності продукції. Для компанії якість є найважливішим і незмінним засобом досягнення поставленої мети. Зразки доломіту пройшли ретельний аналіз в заводській лабораторії та отримали позитивний висновок експертів за показниками якості.

ТОВ «УкрЮгімпекс» – успішна компанія. Цей успіх вона заслужила своєю працею, відповідальністю, ін-

новаційним підходом; це компанія, яка продовжує свій розвиток і готова до нових досягнень.

Динаміку основних фінансових показників ТОВ «УкрЮгімпекс» за останні два роки представлено в табл. 2.

На основі проведеного аналізу ТОВ «УкрЮгімпекс» можна зробити висновок про те, що фінансовий стан підприємства покращився в порівнянні з початком звітного періоду.

За основу при здійсненні оцінки стану фінансової безпеки ТОВ «УкрЮгімпекс» ми будемо використовувати інтегральний показник О.Л. Пластуна [13], максимальне значення якого складає 100 балів. Таким чином, відібравши сім показників, а саме: коефіцієнт зносу основних засобів, рентабельності активів, фондодідачі основних засобів, коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт фінансування, втрати платоспроможності та загальний коефіцієнт покриття, ми зведе-

Таблиця 2. Основні показники оцінки фінансової безпеки ТОВ «УкрЮгімпекс»

Назва показника	Формула розрахунку	Нормативне значення	Період розрахунку	
			2014	2015
1	2	3	5	6
Показники майнового стану				
Коефіцієнт зносу основних засобів	Знос / Первісна вартість основних засобів	≤ 0,5	0,6635	0,7081
Показники ліквідності				
Коефіцієнт покриття	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	≥ 1	3,0032	3,0496
Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Грошові кошти + Поточні фінансові інвестиції + Дебіторська заборгованість) / Поточні зобов'язання	≥ 1	1,7613	2,1358
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(Грошові кошти + Поточні фінансові інвестиції) / Поточні зобов'язання	> 0	0,2119	0,0175
Показники платоспроможності (фінансової стійкості)				
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	Власний капітал / Баланс	≥ 0,5	0,6825	0,6813
Коефіцієнт фінансування	Залучений капітал / Власний капітал	< 1	0,4652	0,4677
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	(Оборотні активи – Поточні зобов'язання) / Оборотні активи	> 0,1	0,6670	0,6721
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(Оборотні активи – Поточні зобов'язання) / Власний капітал	> 0	0,9319	0,9587
Показники ділової активності				
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід / (Підсумок балансу / 2)	Збільшення	3,0902	4,2415
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чистий дохід / Середньорічна дебіторська заборгованість	Збільшення	3,0666	3,5101
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Чистий дохід / Середньорічна кредиторська заборгованість	Збільшення	3,5980	7,0943
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чистий дохід / Середньорічний власний капітал	Збільшення	2,9491	3,1106
Показники рентабельності				
Коефіцієнт рентабельності активів	Чистий фінансовий результат / (Підсумок балансу / 2)	> 0	0,1916	0,3072
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Чистий фінансовий результат / (Підсумок власного капіталу / 2)	> 0	0,3657	0,4506
Коефіцієнт рентабельності діяльності	Чистий фінансовий результат / Чистий дохід	> 0	0,0620	0,0724

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 3. Інтегральна оцінка та визначення рівня фінансової безпеки ТОВ «УкрЮГімпекс» за період 2014–2015 років

Назва коефіцієнта	Фактичне значення		Поправочний коефіцієнт		Кількість балів	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,6635	0,7081	0	0	0	0
Фондовіддача основних засобів	12,4620	18,8276	1	1	10	10
Рентабельність активів	0,1916	0,3072	1	1	10	10
Коефіцієнт оборотності активів	3,0902	4,2415	1	1	10	10
Коефіцієнт покриття загальний	3,0032	3,0496	1	1	20	20
Коефіцієнт фінансування	0,4652	0,4677	1	1	20	20
Коефіцієнт платоспроможності	0,6825	0,6813	0,5	0,5	10	10
Загальна кількість балів	–	–	–	–	80	80
Рівень фінансової безпеки	–	–	–	–	достатній	

Джерело: розроблено авторами

мо наведений перелік показників в один інтегральний, за наступною формулою:

$$I = \sum_{i=1}^n \text{MAX}_i * P_i$$

$$P_i = 1; K_i > t_i; P_i = 0,5; K_i \in t_i; P_i = 0; K_i < t_i$$

де I – інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки;
 MAX_i – максимальна кількість балів за i -тим коефіцієнтом;

P_i – поправочний коефіцієнт;

K_i – фактичне значення i -того коефіцієнта.

За результатами аналізу, підприємство можемо отримати один з трьох типів оцінки рівня фінансової безпеки: критичний (менше 60 балів), недостатній (60–80 балів), достатній (80–100 балів).

За даними ТОВ «УкрЮГімпекс» одержано такі значення інтегрального показника фінансової безпеки підприємства табл. 3.

На основі розрахованої інтегральної оцінки стану фінансової безпеки ТОВ «УкрЮГімпекс» можна зробити висновки, що для даного підприємства у 2014–2015 роках характерним був достатній рівень фінансової безпеки. Основною причиною такого результату є відмінне значення коефіцієнту рентабельності активів, коефіцієнту оборотності активів, коефіцієнту покриття (загальний), коефіцієнту фінансування та фондовіддачі.

Протягом періоду, що розглядається спостерігалась тенденція до зниження рівня придатності основних фондів підприємства, що характеризує погіршення технічного стану машин та обладнання. Коефіцієнт зносу основних фондів збільшується з кожним роком, що негативно впливає на виробництво.

Отже, для забезпечення фінансової безпеки на підприємстві і можливості передбачення ризиків його діяльності повинна існувати система відділів управління фінансовою безпекою, завданнями яких є діагностування стану підприємства, прогнозуванню можливих загроз та розробка комплексу заходів щодо забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства.

Висновки

Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки:

– на сьогоднішній день фінансова безпека є однією з найбільш актуальних і значущих проблем, проте наукові підходи та методичне забезпечення щодо оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств потребують подальшого дослідження і вдосконалення;

– забезпечення фінансової безпеки вимагає створення на підприємстві власної системи безпеки, покликаної своєчасно виявляти та запобігати зовнішнім і внутрішнім загрозам, забезпечити захист інтересів підприємства та досягнення ним основної мети діяльності;

– будь-яке підприємство слід розглядати як відкриту систему, а тому до вирішення питання фінансової безпеки підприємства необхідно підходити системно;

– формування системи управління фінансовою безпекою підприємства має передбачати взаємозв'язок чітко визначених цілей і завдань на кожному рівні управління, вибираючи при цьому оптимальні шляхи реалізації рішень.

Список використаних джерел

1. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 309 с.
2. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова, [А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін]. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
3. Мунтіян В.І. Економічна безпека України / В.І. Мунтіян. – К. : КВЦ, 1999. – 464 с.
4. Реверчук Н. Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур : моногр. / Н. Й. Реверчук. – Львів: ЛБІНБУ, 2004. – 175 с.
5. Журавка О.С. Теоретичні аспекти формування системи фінансової безпеки підприємства / О.С. Журавка, Є.К. Бондаренко // Інноваційна економіка. – 2012. – № 4. – С.234–237.

6. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. — К. : Ника-Центр, Эльга, 2006. — 776 с.

7. Геець В., Кваснюк Б. та ін. Концепція економічної безпеки України / Ін-т екон. прогнозування НАН України, кер. проекту В. М. Геець. — К.: Логос, 1999. — 56 с.

8. Барановський О. І. Фінансова безпека держави / О.І. Барановський // Фінанси України. — 1996. — № 11. — С. 19–34.

9. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. — 2003. — № 8. — С. 65–67.

10. Концепція фінансової безпеки України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // www.ufs.com.ua

11. Ярочкин В.И. Система безопасности фирмы / В.И. Ярочкин. — М. : Ось — 89,1997. — 185 с.

12. Блажевич О.Г. Финансовая безопасность предприятий: определение минимально необходимого уровня / О.Г. Блажевич // Фінанси, банки, інвестиції: [Науковий вісник]. — 2010. — № 3 (8). — С. 25–31.

13. Фінансова безпека підприємств і банківських установ [Текст]: монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова, [А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін.]. — Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. — 295 с.

УДК 330.341.1. 332.1(477)

С.В. КАЛЬНИЙ,

к.е.н., доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Інновації в аграрному секторі України як фактор розвитку сільських територій

У статті розглянуто особливості запровадження інновацій в аграрному секторі України у контексті завдань соціального розвитку та екологічної стабілізації сільських територій, визначено заходи стимулювання інноваційної активності з метою розбудови сталого сільського господарства, окреслено основні напрями інноваційного розвитку аграрного сектору, що справляють визначальний вплив на якість життя на селі та стан агроecosystem.

Ключові слова: інновації, сільське господарство, сільські території, ґрунт, агроecosystem, агроландшафт.

С.В. КАЛЬНИЙ,

к.э.н., доцент, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Инновации в аграрном секторе Украины как фактор развития сельских территорий

В статье рассмотрены особенности внедрения инноваций в аграрном секторе Украины в контексте задач социального развития и экологической стабилизации сельских территорий, определены меры стимулирования инновационной активности с целью развития устойчивого сельского хозяйства, очерчены основные направления инновационного развития аграрного сектора, которые оказывают определяющее влияние на качество жизни крестьян и состояние агроecosystem.

Ключевые слова: инновации, сельское хозяйство, сельские территории, почва, агроecosystem, агроландшафт.

S. KALNYI,

PhD in Economics, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Innovations in the agricultural sector of Ukraine as a factor of development of rural areas

The article examines the features of innovation in the agricultural sector of Ukraine under ensuring the objectives of social development and environmental stabilization of rural areas. Measures to stimulate innovative activity for the development of sustainable agriculture are pointed out. The main directions of innovative development of the agricultural sector, which have a decisive influence on the quality of peasants' life and the state of agroecosystems are defined.

Keywords: innovation, agriculture, rural areas, soil, agroecosystem, agro-landscape.

Постановка проблеми. Інвестиції в сільське господарство є перевіреном важелем зміцнення продовольчої безпеки та економічного зростання держави; вони також справляють стримуючий вплив щодо зростання цін на продовольство. Враховуючи обмежені мож-

ливості природного капіталу, у тому числі зростаючий дефіцит земельних та водних ресурсів, нарощування сільгоспвиробництва спирається переважно на підвищення продуктивності при підтримці інвестицій у фізичний, людський капітал та сферу знань. Великі міжна-